

25. Dr Ljubo Karaman: Bilješke o staroj katedrali, Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU 1—2, Zagreb 1963. str. 1. »... iznad zemlje je katedrala koju je poslije pohare Tatara g. 1242. iz temelja počeo graditi i plan joj je odredio biskup Timotej (g. 1263—1282). Timotej, prije kapelan pape Urbana IV, koji je papa u rodnom gradu Troyes svojem svecu imenjaku upravo u to vrijeme dizao crkvu, preuzeo je za katedralu u Zagrebu plan ove daleke francuske crkve.

Prema prilikama i mogućnostima našeg kraja katedrala se u Zagrebu gradila tek malo pomalo više stoljeća; odatle joj značenje kao svjedoka neprekinutog kulturnog stvaranja tog kraja i odatle joj do prošlostoljetne restauracije neodoljiva draž skladnog miješanja stilova i oblika.

str. 13. i 16. »Davno je zapaženo da se plan posttatarske katedrale u Zagrebu u glavnim linijama podudara s crkvom St. Urbain u Troyesu. Kolebalo se neko vrijeme oko toga da li je podudarnost zagrebačke katedrale stvarna ili slučajna, i to zbog toga što se je St. Urbain istina započeo graditi prije izgradnje Timotejevih svetišnih dijelova katedrale u Zagrebu, ali je dovršen tek u kasnije vrijeme; a razumljivo je bilo u prvom redu pretpostaviti da je tek dovršena crkva u dalekom kraju bila uzorom za drugu crkvu. Boravak Timoteja u Rimu kao kapelana na papinu dvoru omogućio mu je međutim da preuzme osnovu crkve u Troyesu; a plan postoji uvijek i prije ostvarene izgradnje odnosno crkve. A za planom St. Urbain posegao je Timotej i zato što se ta crkva, po pisanju stručnjaka, odvajao od realizacije monumentalnih francuskih katedrala i zgodan je plan za gradske crkve manjih gradova. U stvari je Timotej preuzeo od St. Urbain samo plan, jer izvedba svetišta katedrale u Zagrebu ostaje na stepenu ranogotičkog stila još sa reminiscencijama romanike kao i onovremeno graditeljstvo u susjednom srednjoevropskom kraju, dok je St. Urbain u Troyesu djelo već sazrele gotičke faze.

Emilijan Cevc: Gotika, Umetničko blago Jugoslavije, Jugoslavija, Beograd 1969, str. 262. »U Hrvatskoj je između 1263. i 1287. godine sagrađen istočni deo zagrebačke katedrale, sa tri kora, koja se u osnovi oslanja na crkvu Sv. Urbana u francuskom gradu Troa, a pored nje kapela Sv. Stefana.

Emilijan Cevc: Gotika, Umetnost na tlu Jugoslavije od praistorije do danas, Jugoslavija, Beograd i Sarajevo-publik, Sarajevo 1971, str. 130. »Od gotičkih spomenika u kontinentalnoj Hrvatskoj, koji su preživjeli ratne bure, najvažnija je katedrala u Zagrebu. Njena trokorna partija ugleda se u tlocrtu na crkvu Sv. Urbana u Troyesu; sagrađena je između 1263—1287, za doba biskupa Timoteja, koji je bio kapelan Francuza pape Urbana IV.

Emilijan Cevc: Art gothique, L'art en Yougoslavie de la préhistoire à nos jours. Grand palais, Maurs-Mai 1971 (katalog izložbe). »Batie entre 1263. et 1287, sous l'évêque Timothée, chapelain du pape français Urbain IV. cette église à trois choeurs reprend les plans de l'église Saint-Urbain de Troyes.

A. Ht. (Dr Anđela Horvat): Zagreb, Enciklopedija likovnih umjetnosti, tom 4, Zagreb 1966, str. 595 i 596. »Na ostacima katedrale oštećene 1242, počinje biskup Timotej (1263—87) gradnju današnje katedrale Uznesenja Marijina i kraljeva Stjepana i Ladislava. Najstariji dio koncipiran je bazilikalno; poligonalno svetište istaknuto je između dvije manje bočne kapele (plan srodan crkvi St-Urbain u Troyesu).

26. R. de Lasteyrie: L'architecture religieuse en France à l'époque gothique, tome I, August Picard, Paris 1926, str. 119.

27. Henri Focillon: Art d'Occident, tome 2, Le moyen âge gothique, A. Colin, Paris 1971, str. 109, bilješka 2.

28. R. de Lasteyrie, na. djelo str. 120 i bilješka 1 na str. 120. »... E. Lefèvre-Pontalis priznaje da se zabunio o ulozi Jeana Langoisa, koji je bio računovoda (comptable) na gradnji crkve Saint-Urbain, a ne arhitekt.

29. B. Bc. (Blanka Batušić): Troyes, Enciklopedija likovnih umjetnosti, tom 4, Zagreb 1966, str. 457.

R. de Lasteyrie, nav. djelo str. 119, kaže za crkvu Saint-Urbain da je to »gradevina neuporedive lakoće, koja je u mnogim detaljima ispred svoga vremena«. A pored ostalog navodi i slijedeće zanimljivosti: papa Urban IV je umro dvije godine nakon početka radova (4. listopada 1264), no gradnja se uspješno nastavila zahvaljujući zalaganju njegova nasljednika Klementa IV i nećaka kardinala Anchera. Kor je dovršen 1266. godine, pa je posvećenje zakazano za 25. svibanj. I sada započinju problemi. Casne sestre Notre-Dame aux Nonnains reklamiraju svoje pravo na zemljište, pobunjuju ljude, a oni ruše vrata s namjerom da unište oltar. Iako su krivci predvedeni pred crkveni sud, uskoro vatra teško oštećuje krovšte. Viši dijelovi crkvenoga kora ozbiljno su oštećeni, pa njihovo obnavljanje remeti tok radova. Pod oštrom je kritikom rukovodilac radova arhitekt (a po nekim računovoda) Jean Langlois, te papa Klement IV nareduje u siječnju 1267. da se Langlois pozove da položi račune. Od toga se vremena još sporije gradi. A oko 1290. radovi su bili prekinuti zbog smrti kardinala Anchera, pa i velikom nastojanju biskupa Jeana d'Auxoisa u toku XIV stoljeća »ovaj spomenik ostao je nedovršen do naših dana«.

30. Nikolaus Pevsner, nav. djelo str. 79.

31. H. W. Janson, nav. djelo str. 239—240.

32. Dr Ana Deanović: Srednjovjekovna arhitektonska plastika u Stjepanovoj kapeli na Kaptolu, Iz starog i novog Zagreba III, Muzej grada Zagreba, Zagreb 1960, str. 80.